

บทบาทและความท้าทายในการบริหารจัดการน้ำ ลุ่มน้ำแม่กลอง

2 พฤษภาคม 2568

รศ.ดร.ปัญญา ขวัญยืน

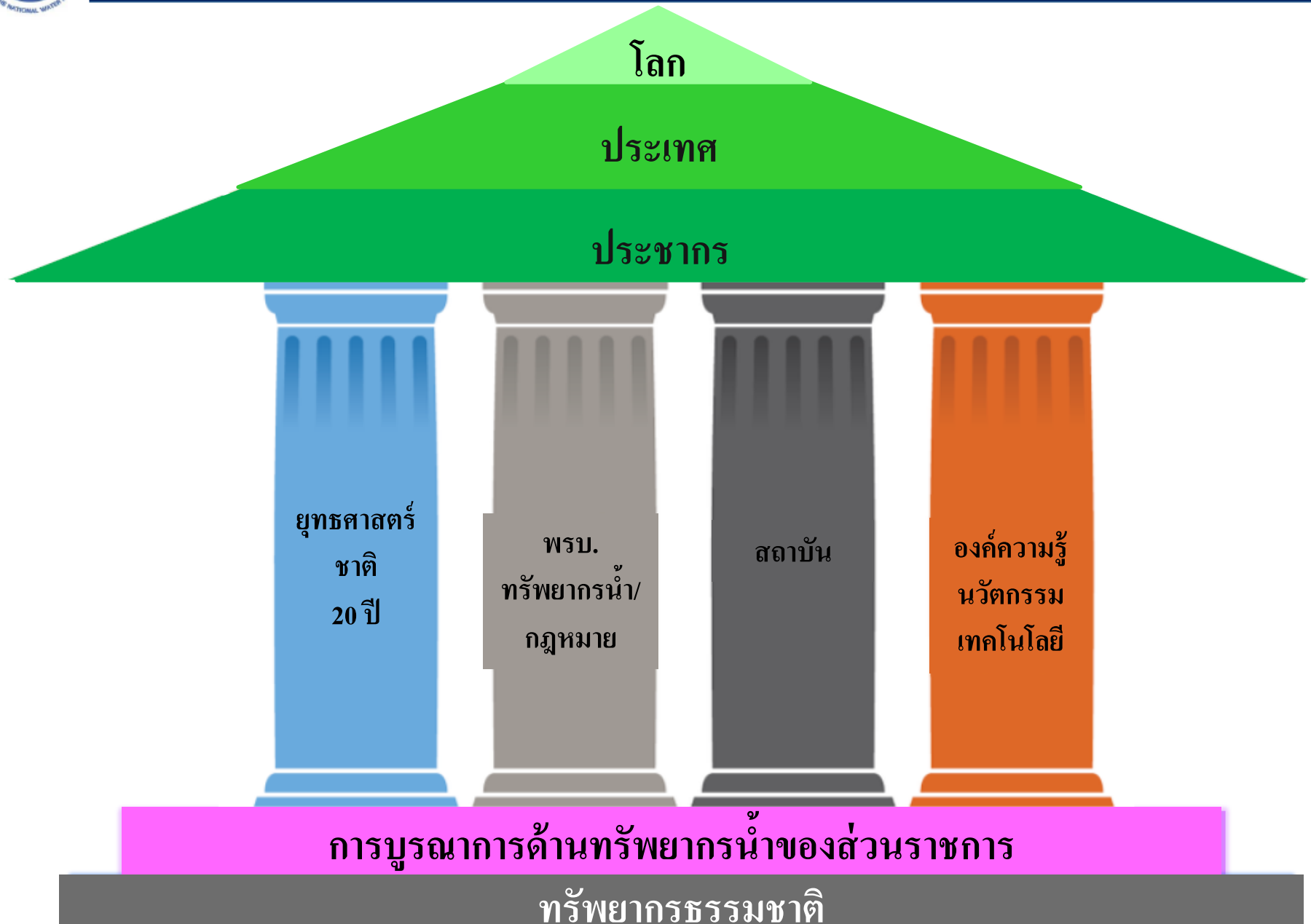
คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
กรรมการลุ่มน้ำเจ้าพระยา

หัวข้อการแลกเปลี่ยน

1. การบริหารจัดการน้ำระดับลุ่มน้ำ
2. การวิจัย และบทบาทจังหวัดและท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำแม่น้ำแม่กลอง

4 เสาหลัก : ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ

พลังแห่งความร่วมมือ

สรุปสถานะความมั่นคงด้านน้ำ เป้าหมายย่อยประเด็น 19 (น้ำ) ปัจจุบันและค่าเป้าหมายปี 2580 ของประเทศไทย

KD ดัชนีความมั่นคง
ด้านน้ำของประเทศ

3

เป้า 4

คะแนน
เต็ม 5

- ประเมินเฉพาะ KD1, KD2, KD3, KD4
- KD5 ควรมีการดำเนินการเพิ่มเติมตามกรอบเซนโต (จ.2: สทนช.)

ธรรมาภิบาล
ในการบริหารจัดการน้ำ

53

เป้า 80

SDG 6.5.1: IWRM
(จ.3: สทนช.)

ผลผลิตภาพการใช้น้ำ
(ประสิทธิภาพการใช้น้ำ)

238

เป้า 10 เท่า จาก baseline

ประสิทธิภาพการใช้น้ำ (บาท/ลบ.ม.)

* สถานะปัจจุบัน: ภาพรวม ต้องการ
รายละเอียดราย ISIC code (จ.2: สทนช.)

การอนุรักษ์และฟื้นฟู
แม่น้ำลำคลองแหล่งน้ำธรรมชาติ

-

เป้า 20%

ทส. กำลังดำเนินการ
ดัชนีสุขภาพแม่น้ำ
(เชิงคุณภาพ) (จ.3: ทส.)

KD 1 ดัชนีความมั่นคง
ด้านน้ำอุปโภค บริโภค

4

เป้า 4

- ร้อยละการเข้าถึงประปาหมู่บ้านเมือง
- สัดส่วนประชากรที่ใช้บริการ
สุขอนามัย
- ผู้ป่วย/ผู้เสียชีวิตจากโรคทางน้ำ
(จ.3: มท.)

KD 2 ดัชนีความมั่นคง
ด้านน้ำเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ

3

เป้า 4

- ความเครียดน้ำ
- ประสิทธิภาพการใช้น้ำ
เกษตร, อุตสาหกรรม, บริการ
(จ.3: สทนช.)

KD 3 ดัชนีความมั่นคง
ด้านน้ำในเขตเมือง

3

เป้า 4

- ร้อยละการเข้าถึงประปาเมือง
- ร้อยละน้ำเสียที่ได้รับการบำบัด
- ความเสียหายจากอุทกภัย
- ดัชนีคุณภาพน้ำ
(จ.3: มท.)

KD 4 ดัชนีความมั่นคง
ด้านน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อม

4

เป้า 4

- ดัชนีคุณภาพน้ำ
- ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ
น้ำเสียที่ได้รับการบำบัด, พื้นที่
ป่าไม้, การระบายรักษาระบบนิเวศ)
(จ.3: มท.)

KD 5 ดัชนีการรับมือ
ภัยพิบัติด้านน้ำ

3.0

เป้า 4

- ความเสียหายจากอุทกภัย (กรอบเซนโต)
- *สถานะปัจจุบันภาพรวม เงินทองจ่าย
ไม่ใช้ความเสียหายผ่านการหรือร่วมกับ
ปภ. ควรมีการดำเนินการเพิ่มเติม
ตามกรอบเซนโต (จ.3: มท.)

สรุปสถานะ **SDG 6** ปัจจุบันและค่าเป้าหมายปี 2573 ของประเทศไทย

SDG 6.1.1 น้ำดื่ม

สัดส่วนของประชากรที่ใช้
บริการน้ำดื่มที่ได้รับการจัดการ
อย่างปลอดภัย
(มท. 2560-2562)

**เงื่อนไข "At least basic service"
ไม่ใช้ "Safely managed service"

SDG 6.2.1a สุขาภิบาล

สัดส่วนของประชากรที่ใช้บริการ
สุขอนามัยได้รับการจัดการอย่าง
ปลอดภัย
(สธ. คท. สสช. 2560-2563)

***เงื่อนไข "Safely managed service"
และ "basic service"

SDG 6.2.1b สุขอนามัย

สัดส่วนของประชากรที่มีสิ่ง
อำนวยความสะดวกในการ
ล้างมือด้วยสบู่ และน้ำ
(สสช. 2560)

SDG 6.3.1 น้ำเสีย

สัดส่วนของน้ำเสียที่ได้รับ
การบำบัดอย่างปลอดภัย
(คท. 2562)

SDG 6.3.2 คุณภาพน้ำ

สัดส่วนของแหล่งน้ำ (เช่น
มหาสมุทร, ทะเล, ทะเลสาบ,
แม่น้ำ, ธารน้ำ, คลอง, หรือสระ
น้ำ) ที่มีคุณภาพน้ำโดยรอบที่ดี
(คท. 2565)

SDG 6.4.1 ประสิทธิภาพ

การเปลี่ยนแปลงของ
การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพตลอดทุก
ช่วงเวลา
(สททช. 2562)

SDG 6.4.2 ความเครียดน้ำ

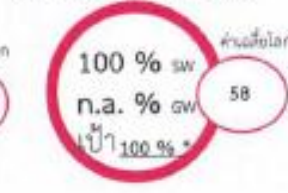
ระดับความตึงเครียดด้าน
น้ำ: สัดส่วนการใช้น้ำจัดต่อ
ปริมาณน้ำจืดทั้งหมด
(สททช. 2562)

SDG 6.5.1 การจัดการน้ำ

ระดับการดำเนินงานการ
จัดการทรัพยากรน้ำแบบ
บูรณาการ (0-100)
(สททช. 2564)

SDG 6.5.2 ข้ามพรมแดน

สัดส่วนของพื้นที่ลุ่มน้ำที่
ข้ามเขตแดนมีการจัดการ
ดำเนินงานเพื่อความ
ร่วมมือด้านน้ำ
(สททช. 2564)

SDG 6.6.1 นิเวศน้ำ

การเปลี่ยนแปลงในบริบท
ของระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง
กับน้ำตลอดทุกช่วงเวลา

SDG 6.a.1 ความร่วมมือ

ปริมาณความช่วยเหลือเพื่อ
การพัฒนาอย่างเป็นทางการ
ในด้านที่เกี่ยวข้องกับน้ำและ
สุขอนามัยซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง
ของแผนบูรณาการการใช้
จ่ายของภาครัฐ
(OECD, 2562)

SDG 6.b.1 การมีส่วนร่วม

สัดส่วนของหน่วยงานบริหารส่วน
ท้องถิ่นที่จัดตั้งและวางนโยบายและ
กระบวนการปฏิบัติ เพื่อการมีส่วน
ร่วมของชุมชนท้องถิ่นในด้านการ
จัดการน้ำและสุขอนามัย
(สททช. 2564)

หมายเหตุ 100 % คือเป้าหมายในปี 2573, * ไม่มีการกำหนดเป้าหมายของ SDG ใช้ค่าเป้าหมายของแผนแม่บทฯ น้ำแทน

หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการลุ่มน้ำ ตามมาตรา 35

1 จัดทำแผนแม่บทเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ

1

2

จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งและน้ำท่วม

3 พิจารณาปริมาณการใช้น้ำ การจัดสรรน้ำ จัดลำดับความสำคัญตามหลักเกณฑ์ที่ กนช. กำหนด

3

4

กำหนดหลักเกณฑ์และระเบียบเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำตามกรอบที่ กนช. กำหนด

5 ให้ความเห็นชอบการอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สอง และการเพิกถอนใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่สอง

5

6

พิจารณาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับการผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำต่อ กนช.

7

เสนอความเห็นต่อ กนช. เกี่ยวกับแผนงานและโครงการในการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ

8

รับเรื่องร้องทุกข์ โกล่เกลี่ย และชี้ขาดข้อพิพาท ระหว่างผู้ใช้น้ำ

9 ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ

9

10

รณรงค์ สร้างจิตสำนึกในการบริหารทรัพยากรน้ำ

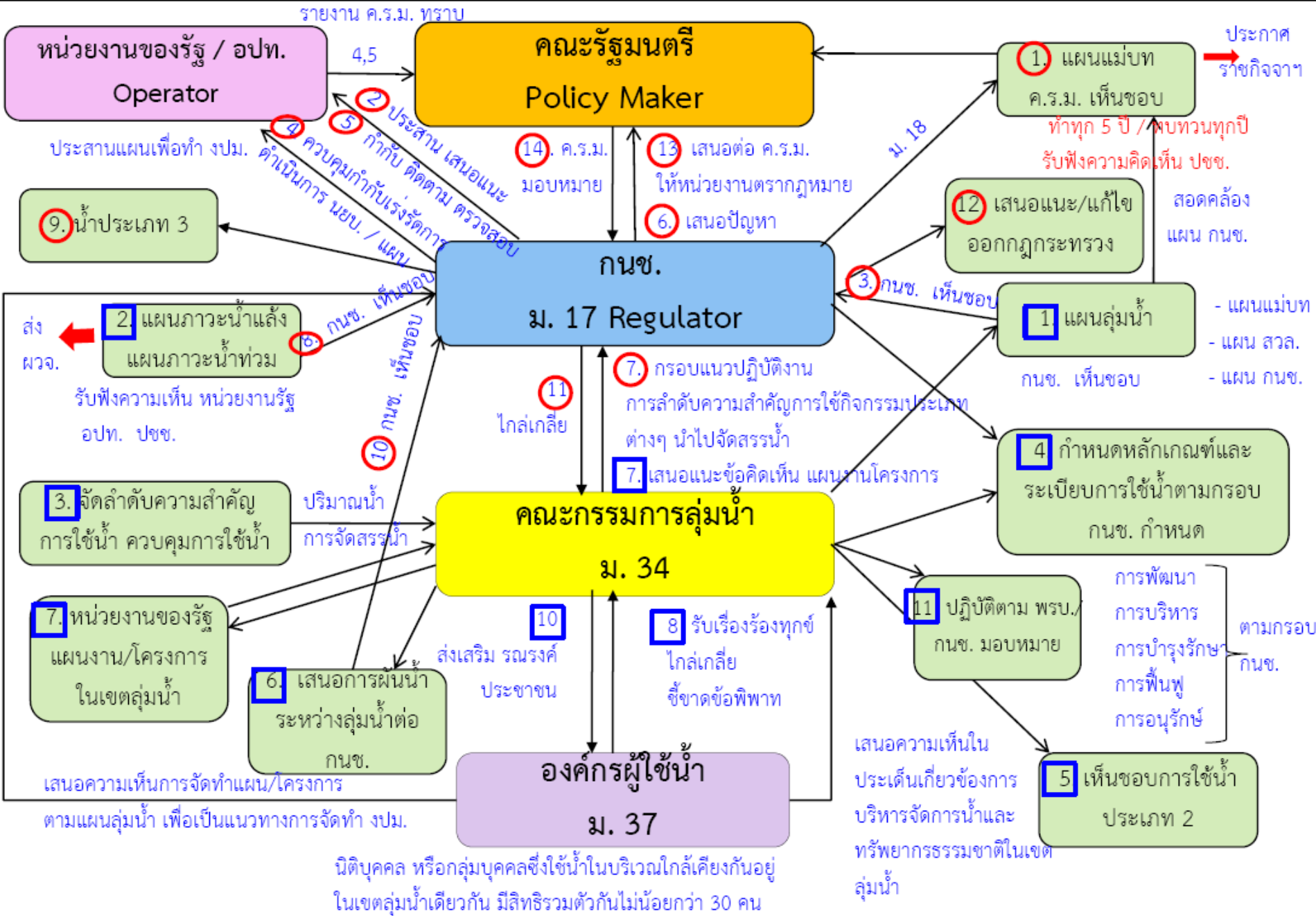
11

ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือที่ กนช. มอบหมาย

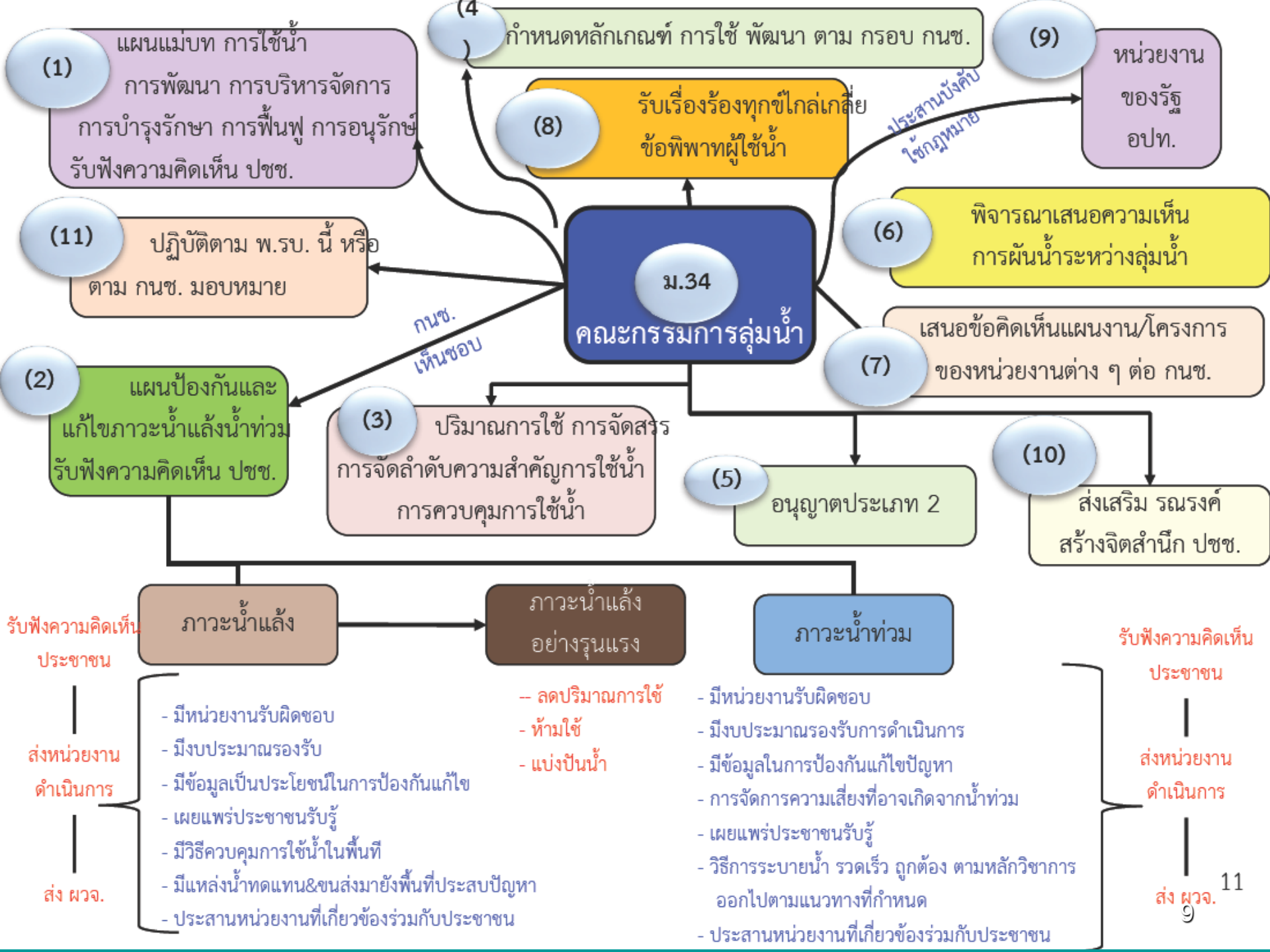

มิติที่ขาดหายไป: คุณภาพน้ำ

จัดทำโดย กองบริหารจัดการลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

หมวด 3 องค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

หมวด 4 การจัดสรรน้ำ

ประเภทที่ 1

การใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะเพื่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภคในครัวเรือน การเกษตรหรือ การเลี้ยงสัตว์เพื่อยังชีพ การอุตสาหกรรมใน ครัวเรือนและการใช้น้ำในปริมาณเล็กน้อย

ออกกฎกระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการใช้น้ำ สำหรับแต่ละลุ่มน้ำ

รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการลุ่มน้ำ

ประเภทที่ 2

การใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะเพื่อการเกษตรหรือ การเลี้ยงสัตว์เพื่อการพาณิชย์ การอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การผลิตพลังงานไฟฟ้า การประปา และกิจการอื่นๆ

การใช้น้ำต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดี โดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการลุ่มน้ำ

หลักเกณฑ์เงื่อนไขเป็นไปตามกฎกระทรวง

ควบคุมปริมาณและคุณภาพน้ำได้

กำหนดเวลานำน้ำสาธารณะมาใช้ ออกคำสั่งให้ติดตั้งเครื่องมือวัดปริมาณน้ำที่ใช้ และเก็บข้อมูลให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ

ประเภทที่ 3

การใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะเพื่อกิจการ ขนาดใหญ่ที่ใช้น้ำปริมาณมาก หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบข้ามลุ่มน้ำ หรือครอบคลุม พื้นที่อย่างกว้างขวาง

การใช้น้ำต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดี โดยความเห็นชอบของ กนช.

หลักเกณฑ์เงื่อนไขเป็นไปตามกฎกระทรวง

แผนบริหารจัดการน้ำ

- วัตถุประสงค์การใช้น้ำ และแหล่งน้ำที่จะใช้. - ประมาณการปริมาณน้ำที่จะใช้หรือจะกักเก็บไว้เพื่อใช้. - สถานที่กักเก็บ
- วิธีการใช้น้ำ. - วิธีการบำรุงรักษา พื้นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำสาธารณะนั้น
- แผนการจัดการเมื่อเกิดน้ำแล้ง (วิธีการใช้น้ำระหว่างที่เกิดภาวะน้ำแล้ง การลดปริมาณการใช้น้ำ การหาแหล่งน้ำทดแทน และอัตราความเป็นไปได้ในการเกลี่ยน้ำที่มีเพื่อประโยชน์สาธารณะ
- แผนการจัดการเมื่อเกิดน้ำท่วม (การป้องกันมิให้น้ำกักเก็บไว้ล้นออกไปนอกสถานที่ที่กักเก็บน้ำจนอาจก่อให้เกิดน้ำท่วมหรือไปเพิ่มปริมาณน้ำที่ท่วมอยู่แล้วให้มากขึ้นไปอีก

รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช

. ออกกฎกระทรวง

อัตราค่าใช้น้ำสำหรับการใช้น้ำประเภทที่สองและสาม

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเรียกเก็บ ลดหย่อน หรือยกเว้นค่าใช้น้ำ

หมวด 5 ส่วนที่ 1 การจัดการภาวะน้ำแล้ง

คณะกรรมการลุ่มน้ำ

แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง

- หน่วยงานรับผิดชอบ
- งบประมาณที่ใช้
- เตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไข
- เผยแพร่ข้อมูลประชาชน
- วิธีการควบคุมการใช้น้ำ
- การหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทน
- ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กนช. เห็นชอบ

ผู้ว่าราชการจังหวัด
หน่วยงานรัฐ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ดำเนินการตามแผน

แผนเตรียมการล่วงหน้า

แผนเกิดภาวะน้ำแล้ง

คณะกรรมการลุ่มน้ำ

ประกาศเขตภาวะน้ำแล้ง

กำหนดกิจกรรมการใช้น้ำตาม
ปริมาณที่เห็นสมควรและปิดประกาศ

พนักงานเจ้าหน้าที่
- ทำลายสิ่งกีดขวาง ตัดพินต้นไม้
ขุดดิน ปิดกั้นแนวเขตที่ดิน
รื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง เข้าใช้ที่ดินตามความจำเป็น
โดยชดเชยความเสียหาย

กำหนดวิธีการใช้น้ำและการแบ่งปันน้ำในพื้นที่ได้เท่าที่จำเป็น
กรณีไม่ประกาศเขตภาวะน้ำแล้งฉุกเฉิน

รัฐมนตรี/นรม. ประกาศ

ประกาศเขตภาวะน้ำแล้งฉุกเฉิน

กำหนดวิธีการใช้น้ำเพื่อลดปริมาณ
การใช้หรือห้ามใช้น้ำบางประเภทเกินกว่าจำเป็น

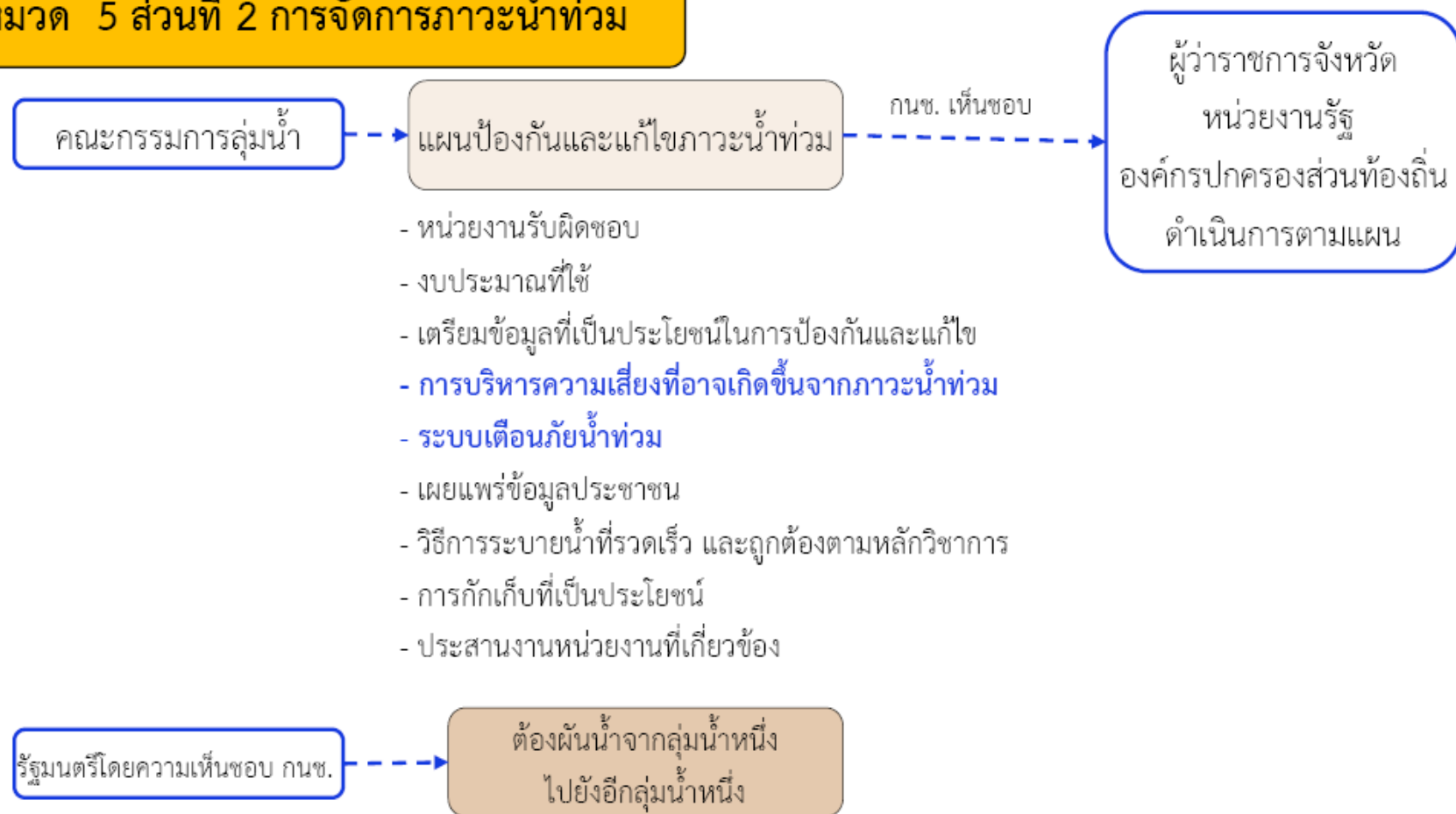
รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบ กนช.

ต้องผันน้ำจากลุ่มน้ำหนึ่ง
ไปยังอีกลุ่มน้ำหนึ่ง

รัฐมนตรี/รัฐมนตรีมอบหมาย

สั่งให้เก็บกักน้ำไว้ตามความจำเป็นน้ำ
ส่วนเกินมาใช้สอยเพื่อประโยชน์สาธารณะ

หมวด 5 ส่วนที่ 2 การจัดการภาวะน้ำท่วม

พนักงานเจ้าหน้าที่

ทำลายสิ่งกีดขวาง ตัดฟันต้นไม้ ขุดดิน ปิดกั้นแนวเขตที่ดิน
รื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง เข้าใช้ที่ดินตามความจำเป็นโดยชดเชยความเสียหาย

จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง

มาตรา

61

กรณีปกติ / กรณีภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง

จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม

มาตรา

64

กรณีปกติ / กรณีฉุกเฉินที่มีน้ำท่วมเกิดขึ้นโดยฉับพลัน

รายการ ที่ต้องมีในแผนฯ

- (1) หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน
- (2) งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ
- (3) การจัดเตรียมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง
- (4) การเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ
- (5) วิธีการควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่
- (6) การหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้ง
- (7) การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะน้ำแล้ง

รายการ ที่ต้องมีในแผนฯ

- (1) หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน
- (2) งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ
- (3) การจัดเตรียมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม
- (4) การบริหารจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากภาวะน้ำท่วม
- (5) การจัดทำระบบเตือนภัยน้ำท่วม
- (6) การเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ
- (7) วิธีการระบายน้ำที่รวดเร็วและถูกต้องตามหลักวิชาการให้น้ำระบายไปตามแนวทางที่กำหนด
- (8) วิธีการกักเก็บน้ำเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป
- (9) การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อาจได้รับภัยพิบัติจากน้ำท่วม

* **บูรณาการ** ร่วมกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

* **รับฟังความคิดเห็น** จากหน่วยงานของรัฐ อปท. ที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในเขตลุ่มน้ำ

* **จัดส่งแผนไปยัง** ผู้ว่าราชการจังหวัด หน่วยงานของรัฐ และ อปท. ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบและดำเนินการ

* ทั้งนี้ ให้ครอบคลุมเรื่องของการแก้ไขปัญหาคุนคุณภาพน้ำ

ช่วงเวลาปฏิทินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ

เหนือ

ตะวันออก
เฉียงเหนือ

ตะวันตก

ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้

ตะวันออก

ใต้ฝั่งตะวันตก

ใต้ฝั่งตะวันออก

ภาคเหนือ | ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ | ภาคกลาง
ภาคตะวันออก | ภาคตะวันตก | ภาคใต้ฝั่งตะวันตก

ฤดูฝน

1 พ.ค. – 31 ต.ค.

ฤดูแล้ง

1 พ.ย. – 30 เม.ย.

ลุ่มน้ำแม่กลอง 1 มิ.ย.-30 พ.ย.

1 ธ.ค.-31 พ.ค.

ภาคใต้ฝั่งตะวันออก คลอบคลุมพื้นที่ 7 จังหวัด
(สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)

ฤดูฝน

1 ก.ย. – 28 ก.พ.

ฤดูแล้ง

1 มี.ค. – 31 ส.ค.

หมายเหตุ ฤดูกาลของประเทศไทย โดยการเข้าสู่ช่วงฤดูฝนตามการประกาศจากกรมอุตุนิยมวิทยาและเริ่มต้นฤดูแล้ง ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก เริ่ม 1 พ.ย., ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเริ่ม 1 ธ.ค., ภาคตะวันตก เริ่ม 1 ม.ค., ภาคใต้เริ่ม 1 มี.ค.

ปฏิทินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำฤดูฝนและฤดูแล้ง ฉบับปรับปรุง (กษ. มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 14 มี.ค. 2565)

จัดทำโดย กองบริหารจัดการลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

8 มาตรการรองรับ ฤดูแล้ง

ปี 2567/68

รายละเอียด
มาตรการฯ

เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ ประหยัดน้ำ
และลดการสูญเสียในทุกภาคส่วน
(ก่อนและตลอดฤดูแล้ง)

กำหนดแผนจัดสรรน้ำและ
พื้นที่เพาะปลูกพืชฤดูแล้ง
บริหารจัดการน้ำให้เป็นไปตามลำดับความสำคัญ
การใช้น้ำที่คณะกรรมการลุ่มน้ำกำหนด
(ก่อนและตลอดฤดูแล้ง)

สร้างความมั่นคงน้ำ
เพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตร
พร้อมปฏิบัติการเติมน้ำ
อย่างมีประสิทธิภาพ
(ก่อนและตลอดฤดูแล้ง)

คาดการณ์และป้องกัน
พื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำ
(ก่อนและตลอดฤดูแล้ง)

เฝ้าระวังและ
แก้ไขคุณภาพน้ำ
(ตลอดฤดูแล้ง)

เสริมสร้างความเข้มแข็ง
ด้านการบริหารจัดการน้ำ
ของชุมชน/องค์กรผู้ใช้น้ำ
(ตลอดฤดูแล้ง)

สร้างการรับรู้ประชาสัมพันธ์
(ก่อนและตลอดฤดูแล้ง)

ติดตามและประเมิน
ผลการดำเนินการ
(ตลอดและหลังจากสิ้นสุดฤดูแล้ง)

กษ. มีมติเห็นชอบวันที่ 11 ตุลาคม 2567

จัดทำโดย กองบริหารจัดการลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

✓ กนข. เห็นชอบ เมื่อวันที่ 21 ก.พ.2568

9 มาตรการรับมือฤดูฝน ปี 2568

1

คาดการณ์ซีปี

และแจ้งเตือนพื้นที่เสี่ยงน้ำท่วม
และพื้นที่เสี่ยงฝนทิ้งช่วง
(ก่อนฤดูฝน - ตลอดช่วงฤดูฝน)

2

ทบทวน ปรับปรุง

เกณฑ์บริหารจัดการน้ำในแหล่งน้ำ
อาคารควบคุมบังคับน้ำอย่างบูรณาการ
ในระบบลุ่มน้ำ และกลุ่มลุ่มน้ำ
(ก่อนฤดูฝน - ตลอดช่วงฤดูฝน)

3

เตรียมความพร้อมเครื่องจักร

เครื่องมือ อาคารถลาศาสตร์ ระบบระบายน้ำ
โทรมาตร บุคลากรประจำพื้นที่เสี่ยง ให้สามารถ
รองรับสถานการณ์ในช่วงน้ำหลาก
และฝนทิ้งช่วง (ก่อนฤดูฝน - ตลอดช่วงฤดูฝน)

4

ตรวจสอบพร้อมติดตาม

ความมั่นคงปลอดภัย
คันกันน้ำ ท่อระบายน้ำ
(ก่อนฤดูฝน - ตลอดช่วงฤดูฝน)

5

เพิ่มประสิทธิภาพ

การระบายน้ำของทางน้ำ
อย่างเป็นระบบ
(ก่อนฤดูฝน - ตลอดช่วงฤดูฝน)

6

ซักซ้อมแผนเผชิญเหตุ

ตั้งศูนย์ส่วนหน้าก่อนเกิดภัย
และฟื้นฟูสภาพ
ให้กลับสู่สภาพปกติ
(ตลอดช่วงฤดูฝน)

7

เร่งพัฒนาและเก็บกักน้ำ

ในแหล่งน้ำทุกประเภท
ช่วงปลายฤดูฝน
(ตลอดช่วงฤดูฝน)

8*

สร้างการรับรู้ความเสี่ยง และสร้างความเข้มแข็ง

เครือข่าย ในการติดตาม
เฝ้าระวัง รับมือภัยด้านน้ำ
(ก่อนฤดูฝน - ตลอดช่วงฤดูฝน)

9

ติดตามประเมินผล

ปรับมาตรการให้สอดคล้อง
กับสถานการณ์ภัย
(ตลอดช่วงฤดูฝน)

ลุ่มน้ำและการพัฒนาเครือข่ายและองค์กรลุ่มน้ำ

1. การพัฒนาฐานข้อมูลด้านอุตุ-อุทกวิทยา แผนที่ และ**การบริหารจัดการ** (ต้องพัฒนาพร้อมทำงานร่วมกับ หน่วยงานอื่นท้องถิ่น และองค์กรลุ่มน้ำ)
2. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาลุ่มน้ำให้สามารถนำไปใช้งานและได้รับการยอมรับ (PDCA)
ยุทธศาสตร์: แผนงาน → การปฏิบัติ → การประเมินผล

ปรับปรุง
3. การพัฒนาองค์ความรู้โดยรวม ลุ่มน้ำ และกรรมการลุ่มน้ำ ท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง ควบคู่กับการพัฒนาเครือข่าย
4. การพัฒนาบุคลากร แผนการพัฒนาบุคลากร และจัดหางบประมาณสนับสนุนที่พอเพียง

กลไกการบริหารจัดการ

① ระดับชาติ

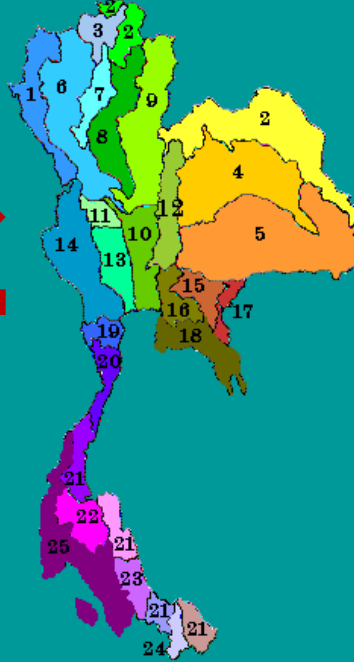
② ระดับลุ่มน้ำ

③ ลุ่มน้ำสาขา

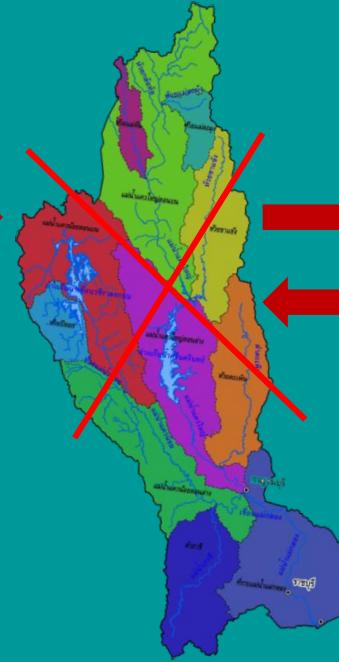
④ องค์กรชุมชน

คณะกรรมการทรัพยากรน้ำ
แห่งชาติ (กนช.)

คณะกรรมการลุ่มน้ำ

คณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา

องค์กรผู้ใช้น้ำ/
องค์กรน้ำ/อปท.

องค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

บทบาทขององค์กรปกครองท้องถิ่นกับการจัดการลุ่มน้ำ

1. มีตัวแทนเป็นกรรมการลุ่มน้ำ
2. การจัดทำแผนเพื่อการพัฒนา อนุรักษ์ และฟื้นฟู อย่างเป็นระบบและมีส่วนร่วม
3. การมีส่วนร่วมกับการบริหารจัดการน้ำระดับพื้นที่
4. การออกระเบียบและการบังคับใช้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ
ทางน้ำและแหล่งน้ำ
5. สามารถเข้าถึงระบบข้อมูลและร่วมพัฒนาข้อมูลทรัพยากรน้ำ

ผลลัพธ์จากแผนงาน RU67 แม่กลอง

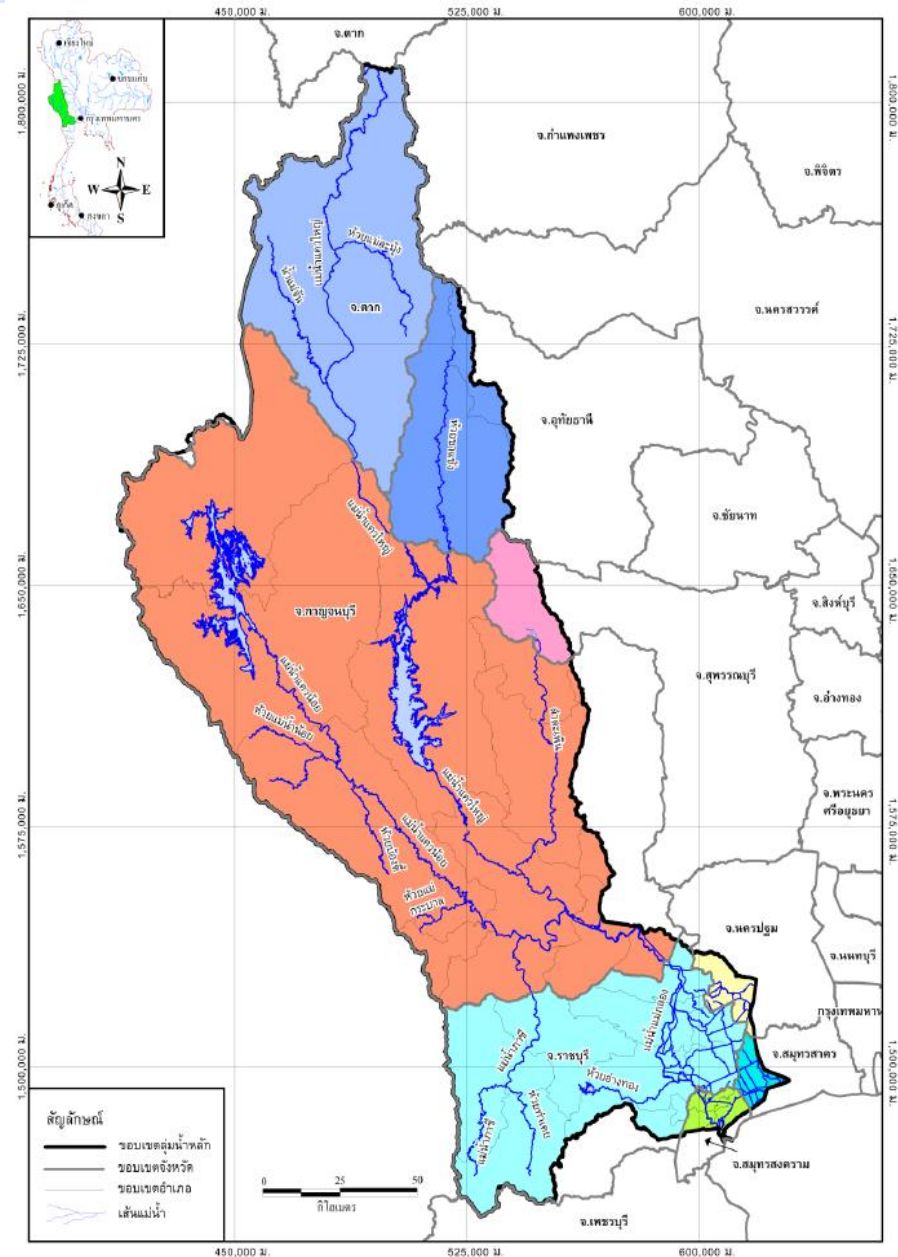
ลุ่มน้ำแม่กลอง และ ลุ่มน้ำเกี่ยวเนื่อง

ครอบคลุมจังหวัดหลัก

- จังหวัดกาญจนบุรี
- จังหวัดราชบุรี
- จังหวัดสมุทรสงคราม
- จังหวัดอื่น ๆ

ครอบคลุมลุ่มน้ำ

- ลุ่มน้ำแม่กลอง
- ลุ่มน้ำท่าจีน
- ลุ่มน้ำเจ้าพระยา
- ลุ่มน้ำเพชรบุรี-ประจวบคีรีขันธ์

การจัดสรรน้ำสำหรับเขื่อนในลุ่มน้ำแม่กลอง

ลุ่มน้ำแม่กลอง ระหว่าง ปี พ.ศ.2555-2560

อ่างเก็บน้ำ	ปี พ.ศ.	ปริมาณน้ำใช้การได้ (ล้าน ลบ.ม.)	การจัดสรรน้ำฤดูแล้ง (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ เกษตรกรรม (ไร่)	หมายเหตุ
ศรีนครินทร์ - วชิราลงกรณ์	2554/55	10,536	7,500	2,360,000	รวมคันน้ำ
	2556/57	9,733	6,000	2,420,000	รวมคันน้ำ
	2557/58	5,212	1,975	1,000,000	จนท.ปรั้ง
	2558/59	5,244	2,950	1,100,000	จนท.ปรั้ง
	2559/60	5,872	2,950	1,240,000	จนท.ปรั้ง

ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์ลุ่มน้ำแม่กลองตอนล่าง

1. การผลักดันน้ำเค็มปัจจุบันได้เพิ่มน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศจาก 40-60 ลบ.ม./วินาที เป็น 80-120 ลบ.ม./วินาที แต่ในอนาคตอาจต้องพิจารณาทบทวน
2. การเพิ่มน้ำต้นทุนบริเวณจังหวัดสมุทรสงครามและราชบุรี โดยการขยายระบบชลประทานแม่กลองใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้าย
3. การแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ ในฝั่งตะวันตกกลุ่มน้ำแม่กลอง บริเวณรอยต่อ จ.ราชบุรี บริเวณคลองวัดประดู่และคลองที่เกี่ยวข้อง

รายงานสถานการณ์ค่าความเค็มและปริมาณน้ำ แม่น้ำแม่กลอง

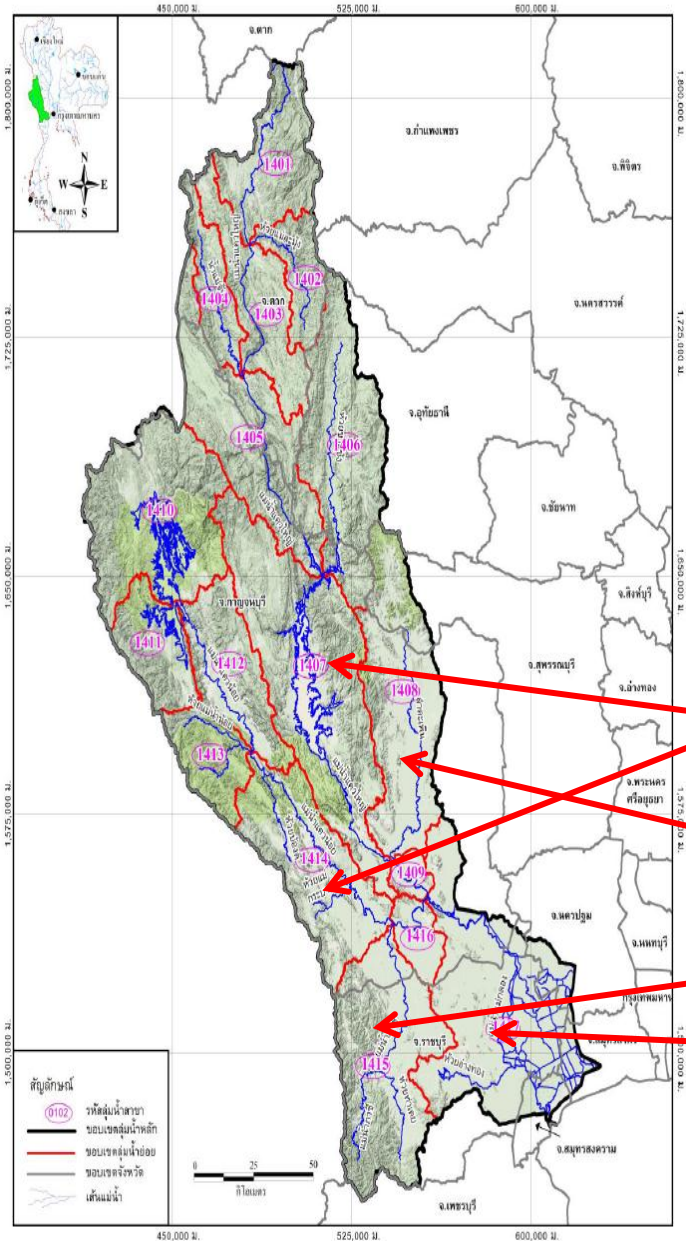
1 กุมภาพันธ์ 2567 เวลา 07:00 น.

สถานี : โพนาราม – ราชบุรี – ปากคลองดำเนินสะดวก - บางคนที - อัมพวา

ปริมาณน้ำที่ระบายออกจากเขื่อนแม่กลอง 59.10 ลบ.ม./วิ

สภาพปัญหา

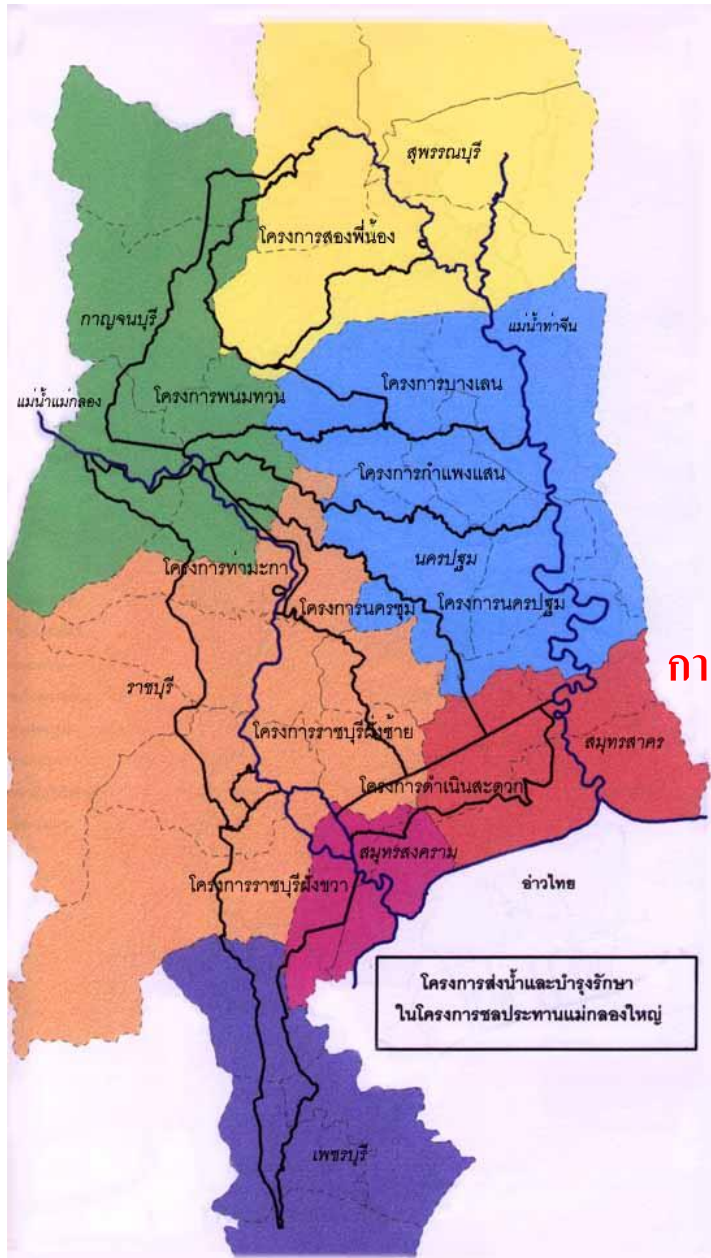
ลุ่มน้ำแม่กลอง ประกอบด้วย ลุ่มสาขาหลัก 5 สาขา

1. แควน้อย และ ลุ่มสาขาอีก 4 สาขา
2. แควใหญ่ และ ลุ่มสาขาอีก 6 สาขา
3. ลำตะเพิน
4. ลำภาชี
5. ที่ราบลุ่มน้ำแม่กลอง

ปัญหาหลักของลุ่มน้ำ คือ การขาดแคลนน้ำในพื้นที่ 4 ลุ่มน้ำ สาขาตอนบน และ คุณภาพน้ำตอนล่าง

- 1) ลุ่มน้ำสาขาแควใหญ่และแควน้อย ปัญหาหลัก คือ การขาดแคลนน้ำ เนื่องจากเป็นพื้นที่ป่า พื้นที่ลาดชัน และพื้นที่อนุรักษ์
- 2) ลุ่มน้ำสาขาลำตะเพิน ปัญหาหลัก คือ การขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมฉับพลัน (ขาดแคลนน้ำรุนแรงในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีน เขต จ.กาญจนบุรี)
- 3) ลุ่มน้ำสาขาลำภาชี ปัญหาหลัก คือ การขาดแคลนน้ำ น้ำท่วมฉับพลัน และการสูญเสียหน้าดิน
- 4) ลุ่มน้ำที่ราบแม่กลอง ปัญหาหลัก คือ คุณภาพน้ำด้านท้ายน้ำ (ทั้งน้ำเสีย และการรุกตัวของน้ำเค็ม)

ระบบลุ่มน้ำแม่กลอง และ เป้าหมายเชิงพื้นที่

2 การลดการใช้น้ำ และ การสูญเสียน้ำ

1. การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบและเกณฑ์บริหารจัดการน้ำ

การเพิ่มน้ำต้นทุนและการลดการใช้น้ำ

3 การจัดการน้ำเสีย และ ผลักดันน้ำเค็ม

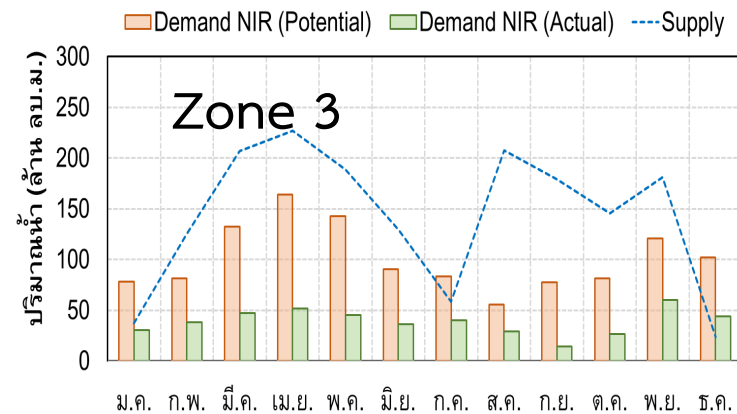
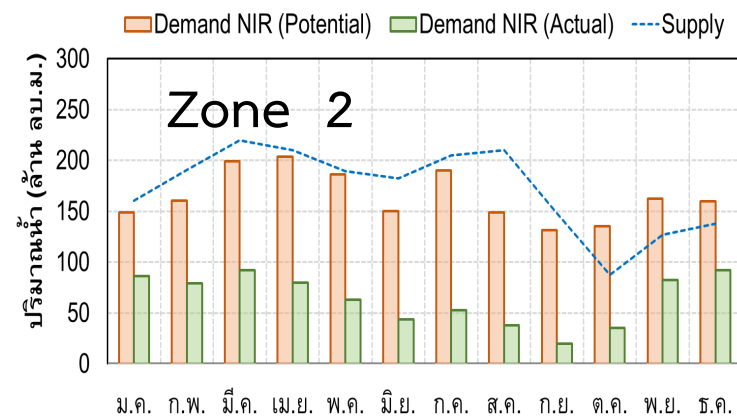
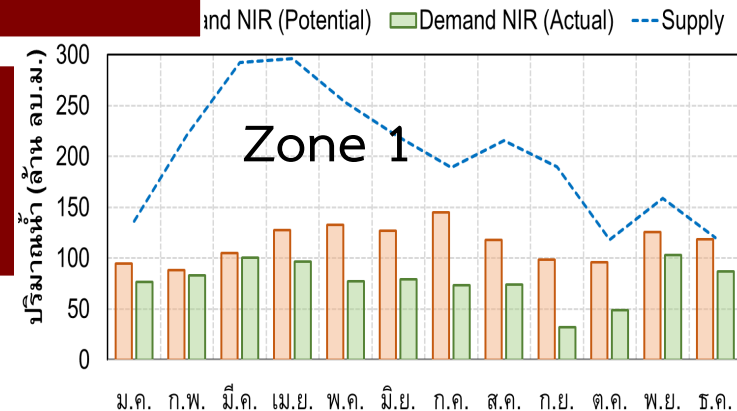
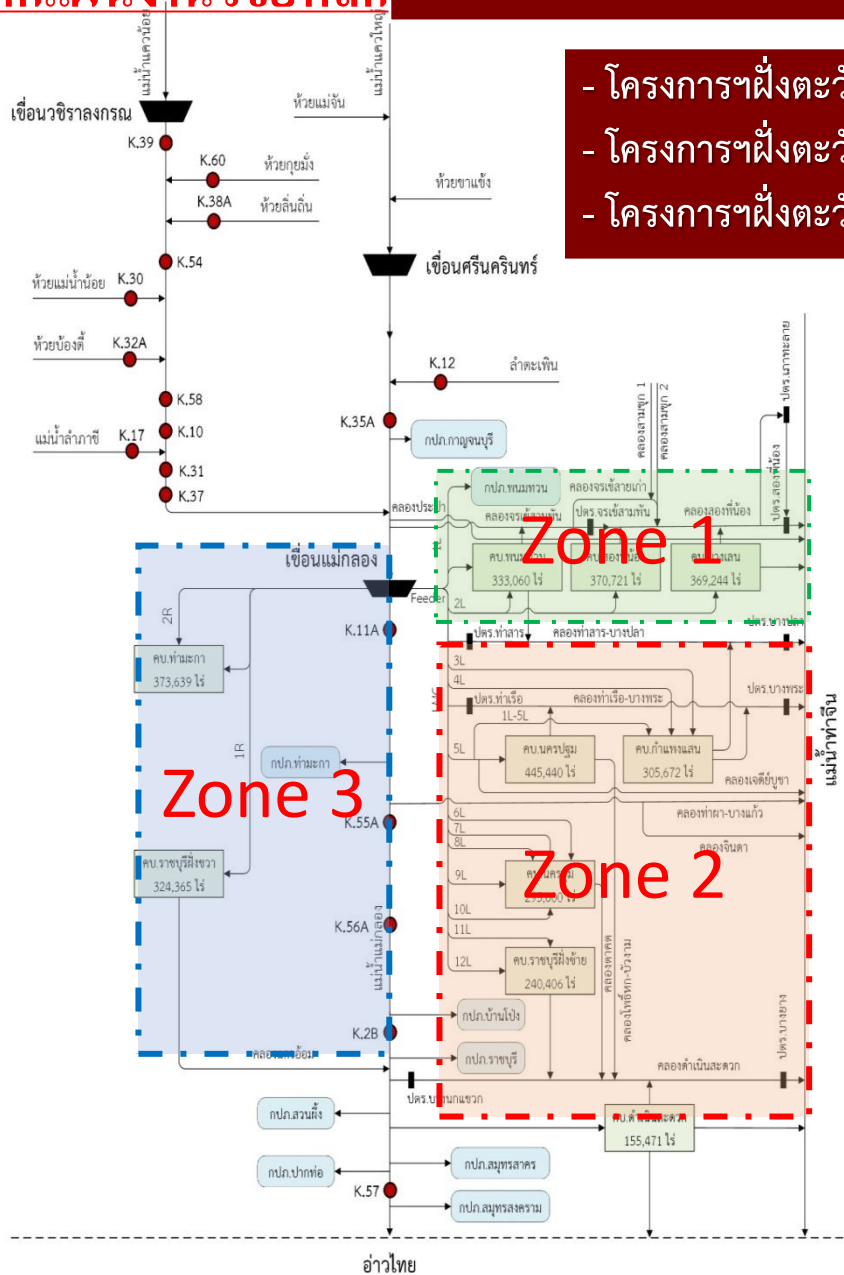
ผลลัพธ์-ผลกระทบ

จากแผนงานวิจัยหลัก

การจัดแบ่งพื้นที่รับน้ำโครงการแม่กลองใหญ่

ออกเป็น 3 โซน

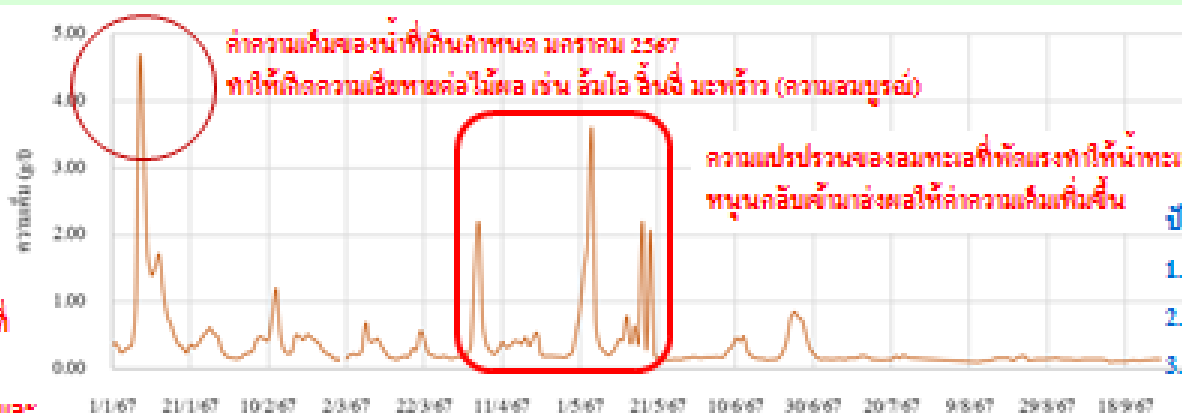
- โครงการฝั่งตะวันออกตอนบน
- โครงการฝั่งตะวันออกตอนล่าง
- โครงการฝั่งตะวันตก

การประเมินน้ำเพื่อการรักษาระบบนิเวศท้ายน้ำ

- น้ำระบายผ่านคลอง คบ.ฝั่งตะวันตก (คบ.ราชบุรีฝั่งขวา) เพื่อรักษาคุณภาพน้ำจากฟาร์มปศุสัตว์ จ.ราชบุรี ป้องกันความเค็มน้ำ เช่น คลองวัดประคู้ คลองแควอ้อม เป็นต้น ผลการหาหรือการบริหารจัดการน้ำฝั่งตะวันตกกำหนด 5 cms
- การบริหารจัดการน้ำฝั่งตะวันออกยังมีปัญหา ขาดความชัดเจน ทั้งด้านความจุคลองส่งน้ำ ความต้องการของผู้ใช้น้ำ การไหลของน้ำ เป็นต้น ผลการหาหรือร่วมกันยังมีความจำเป็นอย่างมากที่ต้องดำเนินการในระยะต่อไปของโครงการ
- น้ำระบายท้ายเขื่อนแม่กลองลงสู่แม่น้ำแม่กลอง ผลการศึกษาในอดีตเสนอ 60 - 120 cms แต่ยังคงขาดความชัดเจนของการระบายน้ำแต่ละเดือนการปรับตามน้ำทะเลขึ้น-ลง อย่างไร อาจต้องใช้แบบจำลองชลศาสตร์สนับสนุนการตัดสินใจ

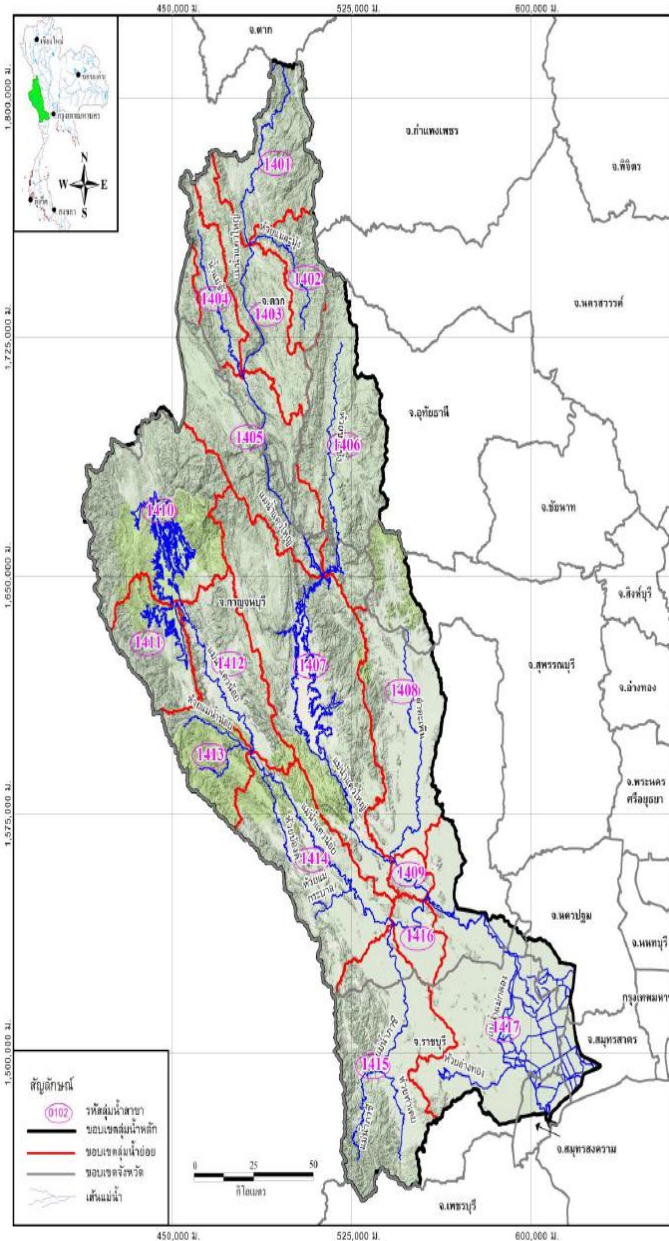
- ปัจจัยที่มีผลด้านการรุกคืบของน้ำเค็ม
1. น้ำขึ้น-น้ำลง
 2. น้ำเค็มจากเขื่อนแม่กลอง
 3. ความแรงของลมบริเวณปากแม่น้ำ

สรุป การควบคุมความเค็มในช่วงที่วิกฤตมากที่สุด คือ มกราคม และ กุมภาพันธ์ เพื่อดูแลการออกดอกผลผลิตผลของอัมไอและอินจี

สถานีวัดบางแค่น้อย จ.สมุทรสงคราม (ไกลจากทะเล 19.5 กม.) ม.ค. - ก.ย. 67

30

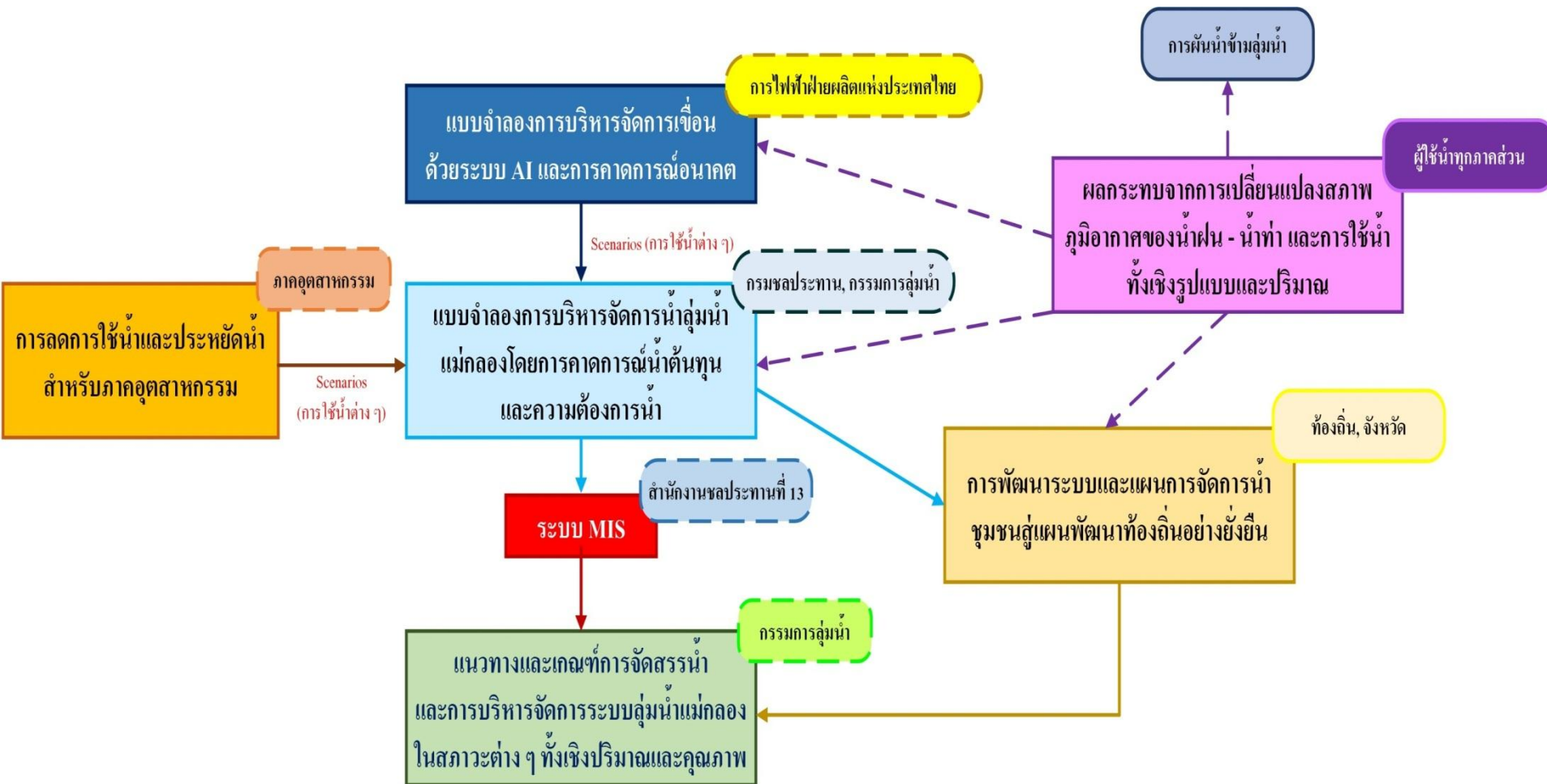
แนวทางหลักในการแก้ไขลุ่มน้ำสาขา

ลุ่มน้ำแม่กลอง ประกอบด้วย ลุ่มสาขาหลัก 5 สาขา

1. แควน้อย และลุ่มสาขาอีก 4 สาขา – เน้นพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กควบคู่กับการรักษาสภาพป่าไม้ + การท่องเที่ยว
2. แควใหญ่ และลุ่มสาขาอีก 6 สาขา – การแก้ปัญหาน้ำอุปโภค/บริโภค ควบคู่กับการรักษาสภาพป่าไม้ + การท่องเที่ยว
3. ลำตะเพิน การพัฒนาอ่างเก็บน้ำตะเพินบน ระบบกระจายน้ำจากอ่างลำตะเพินเดิมอ่างห้วยเทียนและหนองนาทะเล หรือการผันน้ำจากเขื่อนศรีนครินทร์
4. ลำปาว การใช้ประโยชน์จากอ่างฯห้วยท่าเคย อ่างฯห้วยมหาด อ่างฯขนาดเล็ก และการลดตะกอนในลำน้ำ
5. ทิราบลุ่มน้ำแม่กลอง การใช้น้ำจากอ่างฯสำนักไม้เต็ง การขยายพื้นที่รับน้ำโครงการแม่กลองใหญ่ การเพิ่มการกระจายน้ำสู่พื้นที่ตอนล่าง และน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศ (ทั้งน้ำเสีย และการรุกตัวของน้ำเค็ม)

ความเชื่อมโยง Outcome และ User จาก งานวิจัย RU แม่กลอง

แผนและผลการศึกษาล่าสุดในการปรับปรุงการบริหารจัดการน้ำลุ่มน้ำแม่กลอง

- โครงการศึกษาความเหมาะสมปรับปรุงระบบชลประทานแม่กลองฝั่งซ้าย (จ.กาญจนบุรี จ.สุพรรณบุรี จ.นครปฐม จ.ราชบุรี จ.สมุทรสงคราม และจ.สมุทรสงคราม) พ.ศ.2567
- โครงการศึกษาจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในเขตลุ่มน้ำแม่กลอง 2568-2580 พ.ศ.2568

ขอบคุณครับ